

POSELSTVÍ PAPEŽE BENEDIKTA XVI. K 46. SVĚTOVÉMU DNI SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ (20. května 2012)

„Mlčení a Slovo: cesta evangelizace“

Drazí bratři a sestry!

S blížícím se Světovým dnem sdělovacích prostředků 2012 se chci s vámi podělit o některé úvahy o jednom aspektu komunikace mezi lidmi, na který se často zapomíná, přestože je velmi důležitý, a dnes je zvláště potřebné si ho připomenout. Jedná se o vztah mezi mlčením a slovem. Jsou to dva momenty komunikace, které pro otevření autentického dialogu a dosažení opravdové blízkosti mezi lidmi musí být v rovnováze, musí se střídat a doplňovat. Když se slovo a mlčení navzájem vylučují, komunikace upadá buď proto, že se tím vyvolává určitý zmatek, anebo naopak proto, že se vytváří ovzduší chladu. Když se však navzájem doplňují, komunikace nabývá na hodnotě a významu.

Mlčení je integrální součástí komunikace a bez něj neexistují slova s hutným obsahem. Při mlčení lépe nasloucháme sobě samým a poznáváme sebe samé, při něm se rodí a prohlubují myšlenky, jasněji též chápeme, co chceme říci, anebo, co očekáváme od druhého, a volíme způsob svého vyjádření. Když mlčíme, dáváme druhému člověku možnost, aby mluvil a vyjádřil se, a sobě zabráníme, abychom zůstávali připoutaní jen k vlastním slovům a myšlenkám bez vhodné konfrontace. Tak se otevírá prostor pro vzájemné naslouchání s možností hlubšího lidského vztahu. Při mlčení se zachytí např. nejautentičtější momenty komunikace mezi těmi, kdo se milují – gesto, výraz tváře a řeč těla jako znamení, jimiž se člověk projevuje. Při mlčení hovoří radost, starost i bolest, které právě v něm nacházejí zvláště silnou výrazovou formu. Z mlčení se tedy odvozuje ještě náročnější komunikace, jež vyžaduje citlivost a schopnost naslouchat a často vyjadřuje míru a povahu vztahů. Tam, kde je mnoho zpráv a informací, stává se mlčení opodstatněné pro rozlišování toho, co je důležité, od neužitečného a podružného. Hluboká reflexe nám pomůže, abychom objevili vztah mezi událostmi, které na první pohled mezi sebou nesouvisejí, a abychom zprávy vyhodnotili a analyzovali. Díky tomu se mohou sdílet promyšlené a trefné pohledy a může se docházet k autentickému společnému poznání. K tomu je třeba vytvářet příhodné prostředí, téměř určitý „ekosystém“, který dokáže uvádět do rovnováhy mlčení, slovo, obrazy a zvuky.

Velká část současné komunikační dynamiky se zaměřuje na otázky hledající odpovědi. Vyhledávače a sociální sítě jsou východiskem při komunikaci pro mnoho lidí, kteří hledají rady, podněty, informace a odpovědi. Internet se v dnešních dnech stále více stává místem otázek a odpovědí. Současný člověk je dokonce často bombardován

odpověďmi na otázky, které si nikdy nekladl, a na potřeby, které nepociťuje. Mlčení je cenné pro usnadnění potřebného rozlišování mezi mnoha podněty a mnoha odpověďmi, které dostáváme, právě proto, abychom se mohli zaměřit na otázky skutečně důležité. V komplexním a mnohotvárném světě komunikace se totiž pozornost mnohých zaměřuje na poslední otázky lidského života: Kdo jsem? Co se mohu dovědět? Co mám konat? V co mohu doufat? Je důležité přijímat lidi, kteří tyto otázky vyslovují, a otevírat se pro možnost opravdového dialogu s nimi, tvořeného slovem, výměnou názorů, ale také výzvou k zamyšlení a k mlčení, jež často může být výmluvnější než uspěchaná odpověď a umožní tazateli, aby sestoupil do hloubky svého nitra a otevřel se pro odpověď, kterou vepsal do srdce člověka Bůh.

Neustálý proud otázek je v podstatě projevem neklidu lidské bytosti stále hledající malé či velké pravdy, které by daly životu smysl a naději. Člověk se nemůže uspokojit s prostou nezávaznou výměnou kritických názorů a životních zkušeností; všichni hledáme pravdu a sdílíme tuto hlubokou touhu, ještě více v naší době, „kdy lidé při výměně informací sdílejí sebe samé, svůj pohled na svět, své naděje a své ideály“ (Poselství ke Světovému dni sdělovacích prostředků 2011).

Se zájmem je třeba brát v úvahu různé formy internetových stránek, aplikací a sociálních sítí, které by mohly pomáhat dnešnímu člověku, aby prožíval okamžiky reflexe a autentického tázání, ale také nacházel prostor pro ticho, příležitost k modlitbě, k meditaci nebo ke sdílení Božího Slova. Pokud se nezanedbává péče o vlastní nitro, lze krátkou podstatnou zprávou, která často není delší než biblický verš, vyjádřit i hluboké myšlenky. Nesmíme se podívat, že v různých náboženských tradicích jsou samota a mlčení upřednostňovanými místy pro pomoc lidem při znovunalezení sebe a takové Pravdy, která dává všemu smysl. Bůh biblického zjevení hovoří i beze slov: „Kristův kříž ukazuje, že Bůh mluví také svým mlčením. Mlčení Boha, zkušenost nepřítomnosti Všemohoucího a Otce je rozhodující etapou pozemské cesty Božího Syna, vtěleného Slova. ... Mlčením Boha se prodlužují jeho předešlá slova. V těchto temných chvílích hovoří paradoxně svým mlčením“ (post-synodální apoštol. exhortace *Verbum Domini*, 30. září 2010, 21). V tichu kříže hovoří výmluvnost Boží lásky prožívané až k nejvyššímu daru. Po Kristově smrti země zmlkne a o Velikonoční sobotě, když „Kráľ spí a vtělený Bůh vyburcoval ty, kteří od věků spali“ (Modlitba se čtením na Bílou sobotu), zaznívá Boží hlas plný lásky k lidstvu.

Pokud Bůh hovoří k člověku i mlčením, také člověk v mlčení objevuje možnost, jak hovořit s Bohem a o Bohu. „Potřebujeme takové mlčení, které se stane kontemplací, které nám umožní vstoupit do Božího ticha a tak dospět do bodu, kde se rodí Slovo, Slovo přinášející spásu (homilie při mši sv. pro členy Mezinárodní teologické komise, 6. října 2006). Hovoříme-li o Boží velikosti, náš jazyk se ukazuje jako nedostatečný a tím se otevírá prostor pro tichou kontemplaci. Z takové kontemplanace se s veškerou vnitřní silou rodí naléhavost misie a neodkladná potřeba „zvěstovat, co jsme viděli a slyšeli, abyste i vy měli společenství s Bohem“ (srov. 1 Jan 1, 3). Tichá kontemplanace nám umožňuje vnořit se do pramene Lásky, který nás vede k našemu bližnímu, abychom cítili

jeho bolest a nabídl Kristovo světlo, poselství jeho života a dar jeho naprosté lásky, která zachraňuje.

V tiché kontemplaci se rovněž s ještě větší silou ukazuje Věčné Slovo, skrze něž byl stvořen svět, a člověk chápe záměr spásy, který Bůh uskutečňuje slovy a skutky během celé historie lidstva. Jak připomíná Druhý vatikánský koncil, Boží Zjevení se uskutečňuje „činy i slovy, které navzájem vnitřně souvisí, takže skutky, které Bůh vykonal v dějinách spásy, ukazují a posilují nauku i skutečnosti vyjádřené slovy; slova pak hlásají tyto skutky a objasňují tajemství v nich obsažená“ (*Dei Verbum*, 2). Záměr spásy vrcholí v osobě Ježíše z Nazareta, jenž je prostředníkem a naplněním veškerého Zjevení. On nám dal poznat pravou tvář Boha Otce a svým křížem a Zmrtvýchvstáním nám umožnil, abychom přešli z otroctví hříchu a smrti ke svobodě Božích dětí. Základní otázka o smyslu člověka nachází v Kristově tajemství odpověď, která je schopná přinést mír do nepokojného lidského srdce. Z tohoto tajemství se rodí poslání církve a toto tajemství vede křesťany k tomu, aby se stávali hlasateli naděje a spásy a svědky takové lásky, která pozvedá důstojnost člověka a vytváří spravedlnost a mír.

Slovo a mlčení. Vychovávat se ke komunikaci znamená učit se nejen hovořit, ale i naslouchat a kontemplovat. To je zvláště důležité pro nositele evangelizace; oba dva, slovo i mlčení, jsou základními a nedílnými prvky komunikační činnosti církve při novém hlásání Krista v současném světě. Veškeré dílo evangelizace, které církev koná skrze veřejné komunikační prostředky, svěřuji Panně Marii, jejíž mlčení „naslouchá a dává vzniknout Slovu“ (modlitba pro *Agoru mladých* v Loretu, 1.-2. září 2007).

Ve Vatikánu, 24. ledna 2012, na svátek sv. Františka Saleského

Benedictus PP. XVI